

Sint Nicolaas op bezoek bij Joseph Haydn

Joseph Haydn – symfonie nr. 94 (met de paukenslag) – andante

informatie

Joseph Haydn was het opgevallen dat bij langzame en zachte muziek sommige luisteraars wegdommelden. Dat vroeg natuurlijk om een 'muzikale' grap.

Na het levendige eerste deel van zijn symfonie nr. 94 (adagio-vivace assai) volgt een **andante**, dat bestaat uit een thema met vier variaties, afgesloten met een kort coda. Het thema (vorm: a – a – b – b) begint rustig en zacht, maar aan het slot van de eerste herhaling (tweede a) komt er een onverwachte geluidsexplosie. Het effect op de toehoorders laat zich raden.

Als thema voor de variatiereeks gebruikte Haydn een volksliedje uit Mähren (thans Moravië).

Geh im Gässle rauf und runter

Geh im Gäss-le rauf und run-ter, hän-gen schwar-ze Kir-schen run-ter,
schwar-ze Kir-schen eß ich gern, die Jung-fer Nan-ni häßt' ich gern.
Willst die Jung-fer Nan-ni ha-ben, mußst du Pusch'n und Bän-der tra-gen,
Pusch'n und Bän-der trag' ich nicht, die Jung-fer Nan-ni mag ich nicht.

Pusch'n (Puscheln) und Bänder tragen: je opdoffen met kwastjes en linten.

Plak voor een fraaie uitvoering onderstaande doorverwijzing in YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=mNwMXj0Y1_Y

In de hieronder volgende notenvoorbeelden zijn om praktische redenen enkele minieme wijzigingen in de originele notatie aangebracht. Met excuses aan Haydn.

lesopbouw

Laat twee keer het thema horen tot 1'10". Let op de **KLAP** bij 35".

Draag onderstaande tekst* suggestief voor en laat de kinderen aanvullen.

Op de boot van Sinter...	(klaas)	Ligt het dek vol specu...	(laas)
In het ruim zit marse...	(pein)	O, wat is dat...	(fijn)
Alle pakjes liggen...	(klaar)	Sinterklaasje, kom nu...	(maar)
Want ondeugend zijn wij...	(niet)	Zeg dat tegen...	(Piet)

*Suggestie: maak met de kinderen ook een eigen tekst op het hieronder gegeven ritme.

luisteren 1

Start de opname. Zet de muziek uit na de **Klap**. (35") Laat vervolgens dit gedeelte nogmaals horen terwijl de kinderen het onderstaande meezeggen. Herhaal dit enkele keren.

ritme 1

Op de boot van Sin - ter - klaas ligt het dek vol spe - cu - laas.
 In het ruim zit mar - se - pein. O, wat is dat fijn. *ping*
 Al - le pak - jes lig - gen klaar. Sin - ter - klaas - je, kom nu maar.
 Want on - deu - gend zijn wij niet. Zeg dat te - gen Piet. **BOEM!**

ritmische begeleiding

De bovenstaande ritmetekst met of zonder muziek herhalen. Bij de achtste noten om en om links - rechts op de bovenbenen tikken en bij de kwartnoten een klap in de handen geven. Bij *ping* een vingerknip en bij **BOEM!** een bescheiden sta(m)p met één voet.

Herhaal het voorgaande met toevoeging van slaginstrumenten. Laat bij de achtste noten het hout (claves/woodblock) meespelen, bij de kwartnoten de handtrom, bij de *ping* subtiel een belletje en/of een triangel en bij **BOEM!** het complete slagwerk, maar met beleid!

Ga via zingzeggen geleidelijk over op zingen. Let op bij de lage g (slotnoot eerste balk). Die kan problemen opleveren.

C G
 Op de boot van Sin - ter - klaas ligt het dek vol spe - cu - laas.
 Al - le pak - jes lig - gen klaar. Sin - ter - klaas - je, kom nu maar.
 C D G
 In het ruim zit mar - se - pein. O, wat is dat fijn. *Ping.*
 Want on - deu - gend zijn wij niet. Zeg dat te - gen Piet. **BOEM!**

luisteren 2

Laat opnieuw de muziek horen en stop na het gehele thema (1'10").

vervolgtekst bij b (onderstaande tekst tweemaal achter elkaar!)

's Avonds, in het donker, klimt een Klauterpietje op het dak
 en hij heeft voor ieder kind snoep en pepernoten in de zak.*

*Suggestie: ook hier met de kinderen een eigen tekst maken op het hieronder gegeven ritme.

Let op dat het b-gedeelte begint met **twee kwartnoten**. Voor de kinderen is dit enigszins verraderlijk. Men is al snel geneigd om in achtsten door te gaan. Vandaar dat dit extra oefening vergt.

ritme 2

's A - vonds, in het don - ker, klimt een Klau - ter - piet - je op het dak
 en hij haalt voor ie - der kind snoep en pe - per - no - ten uit de zak.

In het ritme van dit gedeelte komen zestiende noten voor. Tik hier met twee vingers in de palm van de andere hand en gebruik later als instrument het schellenraam.

Ga ook nu via zingzeggen geleidelijk over op het zingen van het tweede gedeelte.

(G)
 's A - vonds, in het don - ker, klimt een Klau - ter - piet - je op het dak
 en hij haalt voor ie - der kind snoep en pe - per - no - ten uit de zak.

Zing het gehele lied (eventueel met de opname) samen met de ritmische begeleidingen.

lied

C G
 Op de boot van Sin - ter - klaas ligt het dek vol spe - cu - laas.
 Al - le pak - jes lig - gen klaar. Sin - ter - klaas - je, kom nu maar.

C D G
 In het ruim zit mar - se - pein. O, wat is dat fijn. *Ping.*
 Want on - deu - gend zijn wij niet. Zeg dat te - gen Piet. *BOEM!*

's A - vonds, in het don - ker, klimt een Klau - ter - piet - je op het dak

C G C
 en hij haalt voor ie - der kind snoep en pe - per - no - ten uit de zak.

uitbreiding voor gestemd slagwerk (Orff)

melodische begeleiding bij ritme 1

begeleiden op de kwartnoten – twee accoorden per maat – dit schema twee keer spelen

c	c	c	c					c	c	c	c	c	c			
				b	b	b	b					a	a		b	b
g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g			g	g	
e	e	e	e					e	e	e	e					
				d	d	d	d					d	d	d	d	
c	c	c	c					c	c	c	c					

melodische begeleiding bij ritme 2

begeleiden op de kwartnoten – twee accoorden per maat – ook dit schema twee keer spelen

								c	c	c	c			c	c
b	b	b	b	b	b	b	b					b	b		
g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g
								e	e	e	e			e	e
d	d	d	d	d	d	d	d					d	d		
								c	c	c	c			c	c

eventuele verdere uitbreiding speelpartituur voor staafspelen en klokkenspellen

afkortingen:

- 1 blauwe sopraanklankstaven/sopraanklokkenspel
- 2 grijze tenor/altklankstaven/altklokkenspel

Bovenvermelde instrumenten zullen zelden allemaal aanwezig zijn. Gebruik in dat geval wat wel voorhanden is. Men moet roeien met de riemen die men heeft.

speelpartituur in kleur

apotheose

Maak tot slot één groot Sinterklaasklankspel met de ritmeteksten, het eigen slagwerk, de ritme-instrumenten, het gestemd slagwerk, eventueel aangevuld met de andere instrumenten zoals blokfluit, dwarsfluit, hobo, viool, gitaar (zie hiervoor de accordsymbolen bij het lied) en zang.